

USTAWA

z dnia 26 marca 1982 r.

o Trybunale Stanu.

Art. 1. 1. Osoby zajmujące najwyższe stanowiska państwowe ponoszą odpowiedzialność konstytucyjną przed Trybunałem Stanu.

2. Do osób zajmujących najwyższe stanowiska państwowe zalicza się:

- 1) osoby wchodzące w skład Rady Państwa,
- 2) osoby wchodzące w skład Rządu,
- 3) prezesa Najwyższej Izby Kontroli, prezesa Narodowego Banku Polskiego i prokuratora generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
- 4) kierowników urzędów centralnych.

3. Odpowiedzialność określona w ust. 1 obejmuje czyny nie stanowiące przestępstwa, którymi osoby wymienione w ust. 2, w zakresie swego urzędowania albo w związku z zajmowanym stanowiskiem w sposób zawiniony, naruszyły Konstytucję lub inną ustawę.

Art. 2. Osoby wymienione w art. 1 ust. 2 mogą podlegać także odpowiedzialności karnej przed Trybunałem Stanu, jeżeli czyny określone w art. 1 ust. 3 wypełniają

również znamiona przestępstwa, a w uchwale o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej ich łączne rozpoznanie uznano za celowe.

Art. 3. Prawo do pociągnięcia osób wymienionych w art. 1 ust. 2 do odpowiedzialności konstytucyjnej przysługuje wyłącznie Sejmowi.

Art. 4. 1. Wstępny wniosek o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej może być złożony do Prezydium Sejmu przez:

- 1) komisję sejmową, większością dwóch trzecich głosów jej członków,
- 2) posłów, w liczbie nie mniejszej niż 50,
- 3) Radę Państwa,
- 4) Trybunał Konstytucyjny.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, powinien zawierać określenie zarzutów wraz z ich uzasadnieniem.

Art. 5. Prezydium Sejmu kieruje wniosek do Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej.

Art. 6. 1. Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej może przesłuchiwać świadków i biegłych, żądać od instytucji państwowych i społecznych okazywania akt i dokumentów. Osoba, której dotyczy wnioszek, uprawniona jest do składania wyjaśnień i zgłaszania wniosków oraz do korzystania z pomocy obrońcy.

2. Komisja może zlecić prokuratorowi generalnemu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej lub Najwyższej Izbie Kontroli przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego co do określonych okoliczności sprawy.

3. Komisja podejmuje uchwałę o wystąpieniu do Sejmu z wnioskiem o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej lub o umorzenie postępowania w sprawie.

Art. 7. 1. Komisja Odpowiedzialności Konstytucyjnej przedstawia Sejmowi sprawozdanie z prac nad każdą przekazaną jej sprawą, wraz z wnioskiem o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej lub o umorzenie postępowania w sprawie. Uchwała Sejmu o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej powoduje zawieszenie w czynnościach osoby, której dotyczy, a gdy jest ona posłem — uchylenie immunitetu poselskiego.

2. Podejmując uchwałę o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej Sejm wybiera spośród posłów dwóch oskarżycieli, z których przynajmniej jeden powinien odpowiadać warunkom wymaganym do powołania na stanowisko sędziego.

3. Po podjęciu przez Sejm uchwały, o której mowa w ust. 1, Marszałek Sejmu przesyła przewodniczącemu Trybunału Stanu uchwałę Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej, która w dalszym postępowaniu przed Trybunałem Stanu stanowi akt oskarżenia.

4. Po przekazaniu uchwały o postawieniu w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu nie można wszcząć postępowania karnego o ten sam czyn, a postępowanie wcześniej wszczęte ulega zawieszeniu.

Art. 8. Trybunał Stanu zostaje wybrany na pierwszym posiedzeniu Sejmu na okres jego kadencji, z tym że zachowuje on swoje kompetencje do czasu wyboru nowego składu Trybunału Stanu.

Art. 9. 1. Trybunał Stanu składa się z przewodniczącego, jego zastępcy oraz 22 członków i 5 zastępców członków.

2. Przewodniczącym Trybunału Stanu jest pierwszy prezes Sądu Najwyższego. Pozostałe osoby wchodzące w skład Trybunału Stanu wybiera Sejm spoza swego grona, w trybie regulaminowo określonym.

3. W skład Trybunału Stanu mogą być wybrani obywatele polscy korzystający z pełni praw obywatelskich, nie karani sądownie, nie zatrudnieni w organach administracji państwowej. Co najmniej połowa członków Trybunału Stanu powinna składać się z osób posiadających kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska sędziego.

4. Osoby wybrane w skład Trybunału Stanu składają przed Marszałkiem Sejmu przyrzeczenie sędziowskie.

Art. 10. 1. Osoby wybrane w skład Trybunału Stanu w wykonywaniu swych funkcji sędziowskich są niezależne i podlegają tylko ustawom. Nie mogą być one pociągnięte do odpowiedzialności karnej, ani pozbawione wolności, bez uprzedniej zgody Trybunału Stanu. Dotyczy to również okresu po upływie kadencji w stosunku

do czynów związanych z wykonywaniem funkcji w Trybunałe Stanu.

2. Sędziowie Trybunału Stanu sprawują swe funkcje nieodpłatnie, z tym że zachowują prawo do diet i zwrotu poniesionych kosztów podróży.

Art. 11. 1. Utrata stanowiska sędziego Trybunału Stanu następuje wskutek zrzeczenia się funkcji, trwałej utraty zdolności do wykonywania czynności albo skazania prawomocnym wyrokiem sądu.

2. W razie wygaśnięcia mandatu więcej niż trzech członków Trybunału Stanu lub ich zastępców Sejm dokonuje wyboru uzupełniającego.

Art. 12. 1. W postępowaniu przed Trybunałem Stanu oraz Komisją Odpowiedzialności Konstytucyjnej stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego, chyba że niniejsza ustawa stanowi inaczej. Trybunał Stanu orzeka jako sąd pierwszej instancji oraz jako sąd odwoławczy.

2. W warunkach określonych w art. 2 Trybunał Stanu może:

- 1) zlecić prokuratorowi generalnemu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przeprowadzenie postępowania przygotowawczego co do czynu wypełniającego znamiona przestępstwa, a w wypadku gdy postępowanie takie zostało już wszczęte — przedstawienie zebranych materiałów wraz z wnioskiem co do dalszego postępowania w sprawie,
- 2) przejąć do łącznego rozpoznania sprawę, która toczy się już przed sądem.

Art. 13. 1. Jako sąd pierwszej instancji Trybunał Stanu orzeka w składzie: przewodniczący i 6 członków.

2. Jako sąd odwoławczy Trybunał Stanu orzeka w pełnym składzie, z wyłączeniem członków, którzy uczestniczyli w rozpatrzeniu sprawy w pierwszej instancji. Jeżeli członek Trybunału Stanu nie może pełnić swych funkcji, w jego miejsce wstępuje najstarszy wiekiem zastępca członka.

3. Poza rozprawą główną Trybunał Stanu orzeka w składzie: przewodniczący i 2 członków.

4. Obsługę kancelaryjną Trybunału Stanu zapewnia Sąd Najwyższy.

Art. 14. Trybunał Stanu rozpatruje sprawę na podstawie i w granicach określonych w uchwale Sejmu.

Art. 15. Osoby składające wyjaśnienia przed Trybunałem Stanu, jak również świadkowie i biegli zwolnieni są od obowiązku zachowania tajemnicy państwowej.

Art. 16. W postępowaniu przed Trybunałem Stanu powództwo cywilne jest niedopuszczalne.

Art. 17. Ściganie przed Trybunałem Stanu jest dopuszczalne w okresie 10 lat od popełnienia czynu, chyba że czyn stanowi przestępstwo, dla którego przewidziany jest dłuższy okres przedawnienia. Okoliczność, że sprawca nie sprawuje już urzędu lub nie piastuje funkcji, nie stoi na przeszkodzie do wszczęcia i prowadzenia postępowania.

Art. 18. Wykluczenie jawności rozprawy przed Trybunałem Stanu może uzasadnić wyłącznie wzgląd na bezpieczeństwo Państwa lub tajemnicę państwową.

Art. 19. 1. Za czyny przewidziane w art. 1 ust. 3, o ile nie wypełniają znamion przestępstwa, Trybunał Stanu wymierza łącznie lub osobno następujące kary:

- 1) utratę czynnego i biernego prawa wyborczego do Sejmu i rad narodowych,
 - 2) zakaz zajmowania kierowniczych stanowisk lub pełnienia funkcji związanych ze szczególną odpowiedzialnością w organach państwowych i w organizacjach społecznych,
 - 3) utratę wszystkich lub niektórych orderów, odznaczeń i tytułów honorowych oraz utratę zdolności do ich uzyskania.
2. Kary dotyczące utraty praw i zakazów, o których mowa w ust. 1, mogą być orzekane na czas od 2 do 10 lat, z tym że kara, o której mowa w ust. 1 pkt 2, może być orzekana na stałe.
3. Trybunał Stanu może, z uwagi na szczególne okoliczności sprawy, poprzestać na stwierdzeniu winy oskarżonego.

Art. 20. Za czyny wypełniające znamiona przestęp-

stwa Trybunał Stanu wymierza kary przewidziane w ustawach karnych.

Art. 21. Sejm uchwała regulamin czynności Trybunału Stanu.

Art. 22. 1. Trybunał Stanu właściwy jest również w sprawach czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, o ile w czasie popełnienia były one zabronione pod groźbą kary. Jeżeli czyn uprzednio popełniony polegał na zawinionym naruszeniu Konstytucji lub innej ustawy, Trybunał Stanu ogranicza się do stwierdzenia dokonanych naruszeń prawa.

2. Pierwszy skład Trybunału Stanu Sejm wybierze w ciągu trzech miesięcy po wejściu w życie niniejszej ustawy.

Art. 23. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*

Sekretarz Rady Państwa: *E. Duda*